
П'ЯТНИЦЯ-ГОРПИНЧЕНКО Н.К.,

кандидат медичних наук, асистент
кафедри внутрішньої медицини,
ННЦ «Інститут біології та медицини»,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Foundation. Present-day developments impose new requirements on the professional education of doctors, taking into account the introduction of modern standards of the educational process, Ukraine's desire to integrate into the European space, and the difficult socio-economic conditions that have developed at the present time. One of the key tasks of medical education is the perfect mastery of professional competencies by future doctors, which is the key to their ability to solve practical problems of varying complexity based on the acquired knowledge and skills, and is designed to ensure successful professional activity in the future.

Goal. Definition of the essence of the concept of "professional competence", its components and conditions for the formation among medical university students.

Materials and methods. An analytical review of published scientific papers on the topic under consideration was conducted.

Results. Medical practice is a special occupation that requires thorough special training of the doctor. Implementation of knowledge and skills acquired during training is specific to the profession of a doctor, which determines his/her future career and the opportunity to integrate into the medical professional community, adequately interact with patients and colleagues, actively exchange experience, and search for problems of a medical and social nature solutions. To implement practical activities in the future, a medical student must have not only certain professional qualifications, but also personal

qualities that are important components of his/her professional competence. Based on the analysis of the literature, the basic components that form the basis of a doctor's professional competence, their component parts and conditions of formation are identified.

Conclusions. The profession-oriented approach aims to create favorable learning conditions for teachers and adequate interaction between participants in the educational process, which will ensure that students master the professional competencies defined by the standard of education and then implement them in the professional activity. The rapid development of medical science and practice leads to high competition in the labor market, requires constant self-development, self-improvement and self-organization from the doctor to form a high level of professional competence and professional maturity. Important importance in this process is given to personal qualities, such as purposefulness, empathy, sociability, tolerance.

Key words: professional competence, professional activity, doctor.

Обґрунтування. Реалії сьогодення пред'являють нові вимоги до професійної освіти лікарів з урахуванням впровадження сучасних стандартів освітнього процесу, прагнення України до інтеграції у Європейський простір, складних соціально-економічних умов, що склалися на теперішній час. Одним з ключових завдань медичної освіти є досконале оволодіння майбутніми лікарями професійними компетентностями, що є запорукою їх уміння вирішувати практичні завдання різної складності на основі отриманих знань та навичок, і призване у майбутньому забезпечити успішну професійну діяльність.

Мета. Визначення сутності поняття «професійної компетентності», її складових та умов формування у студентів ВНЗ медичного профілю.

Матеріали та методи. Проведено аналітичний огляд опублікованих наукових робіт за темою, що розглядається.

Результати та обговорення. Лікарська практика це особливий рід занять, що вимагає від лікаря ґрунтовної спеціальної підготовки. Специфічною для професії лікаря є реалізація знань та вмінь на практиці, отриманих під час навчання, що визначає його подальшу кар'єру і можливість інтегруватися у лікарську професійну спільноту, адекватно взаємодіяти з пацієнтами і

колегами, активно обмінюватися досвідом, шукати пошуки подолання проблем медико-соціального характеру. Для реалізації своєї практичної діяльності у майбутньому, студент-медик повинен володіти не тільки певною професійною кваліфікацією, але і особистісними якостями, що є важливими складовими його професійної компетентності. На основі аналізу літератури виділені базові компоненти, що складають основу професійної компетентності лікаря, їх складові та умови формування.

Висновки. Професійно-орієнтований підхід має на меті створення викладачем сприятливих умов навчання та адекватної взаємодії між учасниками освітнього процесу, що забезпечить оволодіння студентами визначених стандартом освіти професійних компетентностей і подальшу реалізацію у професії. Стрімкий розвиток медичної науки і практики зумовлює високу конкуренцію на ринку праці, вимагає від лікаря постійного саморозвитку, самовдосконалення та самоорганізації задля формування високого рівня професійної компетентності та професійної зрілості. Важливе значення в цьому процесі відводиться особистісним якостям людини, таким як цілеспрямованість, емпатія, комунікабельність, толерантність. **Ключові слова:** професійна компетентність, професійна діяльність, лікар.

Обоснование. Реалии сегодняшнего дня предъявляют новые требования к профессиональному образованию врачей с учетом внедрения современных стандартов образовательного процесса, стремления Украины к интеграции в Европейское пространство, сложных социально-экономических условий, сложившихся в настоящее время. Одной из ключевых задач медицинского образования является совершенное овладение будущими врачами профессиональными компетенциями, что является залогом их умение решать практические задачи различной сложности на основе полученных знаний и навыков, и призвано в будущем обеспечить успешную профессиональную деятельность.

Цель. Определение сущности понятия «профессиональной компетентности», ее составляющих и условий формирования у студентов вузов медицинского профиля.

Материалы и методы. Проведен аналитический обзор публикуемых аучных работ по рассматриваемой теме.

Результаты и обсуждение. Врачебная практика это особый род занятий, требующий от врача основательной специальной подготовки. Специфической для профессии врача является реализация знаний и умений на практике, полученных во время обучения, что определяет его дальнейшую карьеру и возможность интегрироваться во врачебное профессиональное сообщество, адекватно взаимодействовать с пациентами и коллегами, активно обмениваться опытом, искать поиски преодоления проблем медико-социального характера. Для реализации своей практической деятельности в будущем, студент-медик должен обладать не только определенной профессиональной квалификацией, но и личностными качествами, которые являются важными составляющими его профессиональной компетентности. На основе анализа литературы выделены базовые компоненты, составляющие основу профессиональной компетнтности врача, их составляющие и условия формирования.

Выводы. Профессионально-ориентированный подход имеет целью создание преподавателем благоприятных условий обучения и адекватного взаимодействия между участниками образовательного процесса, что обеспечит овладение студентами определенных стандартом образования профессиональных компетенций и дальнейшую реализацию в профессии. Стремительное развитие медицинской науки и практики обуславливает высокую конкуренцию на рынке труда, требует от врача постоянного саморазвития, самосовершенствования и самоорганизации с целью формирования высокого уровня профессиональной компетентности и профессиональной зрелости. Важное значение в этом процессе отводится личностным качествам человека, таким как целеустремленность, эмпатия, коммуникабельность, толерантность.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, профессиональная деятельность, врач.

Вступ. Висока конкуренція на ринку праці диктує необхідність підготовки фахівців високого рівня, які володіють глибокими знаннями та уміннями, здатні ефективно використовувати їх на практиці, особливо в нестандартних непередбачуваних ситуаціях, які часто можуть траплятися в лікарській практиці. За даними експертів ВООЗ, «ідеальний лікар» характеризується гарними комунікативними навичками, вмінням адекватно оцінювати і покращувати якість медичної допомоги, оптимально використовувати нові технології, грамотно проводити санітарно-освітню роботу, поєднувати особисті інтереси з громадськими, ефективно працювати в команді. Студент медичного навчального закладу повинен вміти сприймати та реалізовувати складну систему отриманих знань, бути здатним до професійного вирішення і постановки завдань. При цьому результат навчання залежить від багатьох факторів, насамперед, від ефективної взаємодії учасників педагогічного процесу та від застосовуваних методів і засобів, а кінцевою його метою є отримання компетентностей. Особливістю медичної освіти є поєднання теоретичної та практичної складових навчального процесу, що вимагає формування особливостей професійного мислення [1-5]. Дослідження професійних компетентностей, умов їх формування та складових, дозволить обґрунтувати і впровадити відповідні освітньо-кваліфікаційні вимоги до майбутніх лікарів з урахуванням вимог часу. При цьому медичну освіту і тенденції її розвитку необхідно розглядати разом зі світовими векторами розвитку системи охорони здоров'я та системи загальної освіти, особливостями системи охорони здоров'я та власне медичної освіти. Так, на симпозіумі за програмою Ради Європи відокремлено ряд компетентностей, необхідних для здійснення реформи освіти: політичні і соціальні (здатність брати на себе відповідальність, брати участь у спільному прийнятті рішень, регулювати конфлікти ненасильницьким шляхом, брати участь у функціонуванні і поглибленні демократичних інститутів); такі, що стосуються життя в багатокультурному суспільстві (розуміння відмінностей, повага один до одного, здатність жити з людьми інших культур, мов та релігій); такі, що забезпечують володіння усним та письмовим спілкуванням (наприклад, володіння кількома мовами); такі, що пов'язані з виникненням інформаційного суспільства (володіння новими технологіями, здатність критичного ставлення до публічної інформації); такі, що викликані необхідністю вчитися все життя як основи безперервної підготовки у професійному плані, в особистому та суспільному житті [3, 6, 7].

Компетентнісний підхід залишається актуальним питанням розвитку сучасної освіти, в тому числі і медичної. Багато публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених- О.Савченко, Н.Бібік, Л.Ващенко, О.Локшина, О.Овчарук, Л.Паращенко, О.Пометун, С.Трубацова, В.І. Байденко, А.А. Вербицький, Е.Ф. Зеєр, Н. Boyer, М. Butzbach-Rivera, S. Moirand, M. Pendax, Y. Simard, Г.Галажа, І.

Зимняя, В.Кальней, А.Хуторський, В.Шадриков, С.Шишов, .Гришанова, Л. Луценко, А.Субетто, Ю.Татур- присвячено розробці проблеми компетентностей, що обумовлено введенням нової термінології, розбіжностями в її трактуванні, необхідністю пошуку критеріїв оцінки, особливостей формування та ін. [2, 6, 8-13].

«Компетенція» від лат. «competere» – добиватися, відповідати, підходити, визначається як коло повноважень будь-якого органу або посадової особи і коло питань, в яких ця особа добре обізнана. Компетенція розглядається як певна соціальна норма, сукупність визначених професійних або функціональних характеристик, а поняття «компетентність» трактується за допомогою таких слів, як обізнаність, готовність, ця якість має свою структуру, рівні, функції, своєрідні характеристики і властивості. Компетенція спеціаліста об'єднує когнітивну, операційно-технологічну, мотиваційну, етичну, соціальну, поведінкову складові (результати освіти, знання, уміння, система ціннісних орієнтацій). У формуванні компетенції майбутнього лікаря важливе значення мають зміст освіти, освітнє середовище вищого навчального закладу, організація навчально-виховного процесу, освітні технології тощо. Автори підкреслюють узагальнений та об'єднуючий характер поняття «компетенція» стосовно понять «знання», «уміння», «навички» [2, 11-13].

На основі аналізу літератури можна заключити, що єдиної точки зору щодо визначення понять «компетенція» і «компетентність» не розроблено. Серед науковців немає також єдиного погляду на природу феномена «компетентність». Поняття «компетентність» тлумачиться авторами як інтегрована система знань, вмінь, навичок, здібностей і цінностей, яка необхідна для професійної і соціальної діяльності та розвитку особистості майбутніх лікарів, яку вони зобов'язані засвоїти та продемонструвати після завершення вивчення навчальної програми. Науковці дійшли висновку, що обидва ці поняття (компетенція і компетентність) є результатом будь-якої діяльності. Автори сходяться у думці, що на сьогоднішній день компетентнісний підхід є основним в системі професійної освіти, який відображає її інтегральний характер і результат діяльності спеціаліста. При цьому компетентність формується разом з особистістю в процесі освоєння діяльності, набувається в процесі навчання і означає здатність мобілізувати отримані знання, вміння, досвід і способи поведінки в умовах конкретної ситуації або діяльності. Що стосується визначення поняття «професійна компетентність», сьогодні до цього терміну існують також різні варіативні підходи [2, 3, 12,13]. Професійна компетентність об'єднує професійні знання, уміння і навички, професійно-особистісні якості людини, що необхідні для успішного вирішення завдань професійної діяльності відповідно до заданих стандартів. Професійна компетентність студента-медика включає спеціальну медичну підготовку, загальнолюдську

культуру, його ціннісні орієнтації, комунікативну грамотність. До цього поняття треба віднести вміння використовувати належні особисті якості, ґрунтуючись на власній внутрішній мотивації, ставленнях, моральних і етичних цінностях та досвіді, усвідомлюючи обмеження у своїх знаннях і вміннях та зосереджуючи інші ресурси для їх компенсації, та використовуючи для цього усі можливі знання, вміння, навички. Згідно зі стандартами освітньо-кваліфікаційних характеристик спеціальностей вищих медичних навчальних закладів України, здобуття вищої медичної освіти орієнтовано на формування наступних компетенцій: соціально-особистісні, загально-наукові, інструментальні, загально-професійні, спеціалізовано-професійні. Аналіз літературних даних дозволив також виділити основні особистісні характеристики, що пред'являються до студентів-медиків – здатність до постійного саморозвитку, самоосвіти, самостійного прийняття рішень, ініціативність, мобільність, толерантність, комунікабельність, високі морально-етичні якості. За даними зарубіжних авторів, немає «золотого» стандарту відносин між лікарем і пацієнтом, але хороші взаємовідносини поліпшують лікування, комплайнс, забезпечують високий рівень задоволеності лікаря і пацієнта [1, 2, 4, 5, 8, 10-12, 14,15].

Необхідно зауважити, що нерозривними поняттями з «професійною компетентністю» є поняття «кваліфікація» і «професійна зрілість». Термін «кваліфікація» (англ. qualification) означає будь-який ступінь, звання, диплом або інше свідоцтво, що видане компетентним органом і засвідчує закінчення відповідної програми з вищої освіти, тобто це офіційний результат оцінювання й визнання, який отримано, коли уповноважений компетентний орган встановив, що особа досягла. Професійна зрілість, тобто усвідомлення вимог, які висуває обрана професія, своїх можливостей і наміри присвятити себе цій професії, має вже наступати у студентів перших років навчання. Професійна компетентність настає тоді, коли суспільство, середовище, колектив, колеги, клієнти та інші суб'єкти професійної діяльності фахівця починають визнавати наявність у нього особистих якостей, знань, умінь і навичок, необхідних для виконання певної професійної діяльності. Отже, професійна зрілість має в основі внутрішню самооцінку, а професійна компетентність – зовнішнє оцінювання. Цікаво, що за даними соціологічних досліджень щодо оцінки рівня кваліфікації лікаря, перше рангове місце займає показник «ставлення до пацієнтів», друге – «результати лікування хворих», далі – досвід роботи, відгуки пацієнтів, особисті якості лікаря (порядність, ввічливість та ін.). Показник «освіта лікаря» знаходиться на сьомому місці. Все це свідчить не стільки про кваліфікацію, скільки про компетентність лікаря [7, 16].

У структурі кожної компетенції виділяють наступні складові (компоненти): змістовний або когнітивний (наявність системи знань); технологічний або операційний (володіння методами, технологіями); особистісний (етичні та соціаль-

ні установки, творчий потенціал, ціннісні орієнтири, риси особистості). Деякі автори виділяють окремо мотиваційний, діяльнісно-інтегративний, мотиваційно-комунікативний, дискурсивний, саморегуляційний, креативний (творчий), проєктувальний, інформаційний, аксіологічний компоненти [6, 10, 12]. Когнітивний компонент є базисним і відіграє основну роль у формуванні професійної компетентності студентів, що зумовлено рівнем фахової підготовки, впливом навчальної інформації на процес становлення професійного світогляду студентів, їх морально-етичних поглядів і переконань, емоційно-ціннісного сприйняття сутності предметної діяльності. Цей компонент інтегрує сукупність знань студентів про зміст та особливості роботи лікаря, що є результатом активного навчання. Мотиваційний компонент має на меті створити відповідне навчальне середовище, в якому спільна діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу спрямовуватиметься на формування у студентів стійких мотивів здобути освіту, що характеризується належним рівнем професійної компетентності. Висока ефективність навчальної і, як наслідок, професійної діяльності студента, можлива завдяки належній мотивації, що зумовить підвищення рівня знань, умінь і навичок студента в процесі отримання знань. Особистісний компонент професійної компетентності реалізується завдяки зрілості комплексу особистісних якостей студента, які впливатимуть на результативність його професійної діяльності. Він включає реалізацію потреби професійного становлення і самовдосконалення шляхом опанування навчального матеріалу за програмою дисципліни (при необхідності, вимагає і позапрограманого вивчення матеріалу), набуття професійних знань, умінь і навичок; визначення професійних взірців для наслідування; прагнення до професійного самовдосконалення на основі опанування необхідних умінь і навичок для успішної реалізації в професії; належну самооцінку (загальноосвітню та професійну), ціннісні орієнтири та професійну мету. Саме особистісний компонент професійної компетентності майбутніх лікарів потребує сформованості наступних характеристик особистості – емпатія, доброзичливість, врівноваженість, спостережливість, відповідальність, толерантність. Професійно-релевантний компонент означає усвідомлення студентами необхідності продовження навчання протягом усього життя і постійного самовдосконалення, операційний компонент – здатність до реалізації знань на практиці через сформовану систему, навичок і умінь, фундаментально-прикладних дій та операцій, аксіологічний компонент – інтеграція системи особистісно важливих якостей і професійно важливих властивостей у професійну діяльність лікаря, інформаційний компонент визначає способи сприйняття, зберігання і передачі інформації, проєктувальний компонент відображає способи визначення цілей, ресурсів, дій і термінів, аналітичний компонент включає порівняння, класифікацію, абстрагування, прогнозування, систематизацію і конкретизацію, комунікативний компонент забезпечує передачу інфор-

мації, взаємодію та спілкування, креативний (творчий) – знання, уміння та навички продуктивно-творчої діяльності, соціальний – соціально-професійна позиція і ролі, які виконує спеціаліст, рефлексивний – орієнтація на успішність майбутньої професійної діяльності, саморегуляційний – здатність людини до оволодіння процедурою цілісного процесу навчання, дискурсивний – дозволяє оцінювати результати професійної підготовки в частині реалізації таких пріоритетних напрямків, як забезпечення академічної мобільності студентів, взаємодія з зарубіжними колегами в ході науково-практичних конференцій, спілкування в дистанційних, віртуальних форматах [6, 10, 13, 14]. В наукових публікаціях наголошується важливість формування комунікативної компетентності для майбутніх лікарів. Комунікативна компетентність передбачає вміння здійснювати соціально-психологічне прогнозування комунікативної ситуації, соціально-психологічне програмування процесу спілкування, спираючись на специфіку конкретної ситуації, здійснення соціально-психологічного управління процесами спілкування в комунікативній ситуації. Крім того, спілкування між лікарем і пацієнтом передбачає також формування наступних комунікативних моделей: інформаційна (безпристрасний лікар, незалежний пацієнт); інтерпретаційні (переконує лікар); дорадча (взаємно-узгоджувальний лікар); патерналістська (лікар-опікун). Необхідно зазначити, що розвиток спілкування лікаря і пацієнта є мультидисциплінарним і мультиметодологічним. Починаючи з 1998 року, міжнародні медичні школи були зобов'язані оцінювати комунікативні здібності своїх випускників до початку їх спеціалізації. У 1999 році Рада з акредитації для вищої медичної освіти (ACGME) представила набір з шести загальних компетенцій, три з яких мають комунікативні навички спілкування в якості найважливішого компонента: міжособистісні й комунікативні навички, догляд за хворими та професіоналізм [1, 5, 13, 17].

Важливим питанням вивчення професійної компетентності є визначення критеріїв і показників її сформованості. Для оцінки рівня сформованості компетентності у студентів-медиків використовують мотиваційний, когнітивний і діяльнісний критерії Загальноприйнятими педагогічними умовами формування професійних компетенцій фахівців є соціальні, психолого-педагогічні та організаційно-методичні. Соціальні фактори характеризуються сучасними вимогами до особистості, потребами людини в діяльності, постійному підвищенні кваліфікації, розробкою професіограми фахівця як еталонної моделі. До психолого-педагогічні факторів належать особливості змісту і характеру діяльності особистості як суб'єкта і об'єкта освітнього процесу; рівень готовності до діяльності. Організаційно-методичні фактори демонструють особливості процедури і організації освітнього процесу [6, 12, 14].

Таким чином, професійні компетенції формують світогляд майбутнього лікаря та забезпечують йому входження в професійне середовище з відповід-

ними знаннями, уміннями та навичками. Важливим завданням сучасної вітчизняної вищої медичної освіти є відповідність сучасним міжнародним вимогам, фундаментальна підготовка студентів, які могли б адекватно реалізувати на практиці свої знання і особистісний потенціал, були професійно і соціально-активними членами суспільства. Це, насамперед, залежить від уміння педагогів мотивувати студента при оволодінні професією, використання сучасних методів навчання та міжнародного досвіду, які б сприяли розвитку особистісної, пізнавальної та комунікативної активності студентів. Викладачам, що здійснюють підготовку майбутніх лікарів, необхідно змодельювати таке навчання, яке забезпечить формування професійної компетентності, зокрема, за наступними основними видами діяльності: профілактично-медичної допомоги, науково-дослідної та організаційно-управлінської діяльності. Це не є можливим без формування і розвитку особистісного компоненту компетентності, який надасть змогу професійно розвиватися надалі і бути конкурентоспроможним на ринку праці [3, 7, 11,]. При цьому педагогу необхідно прагнути максимально поєднати навчальну та професійну діяльність (насамперед, це стосується студентів старших курсів та лікарів-інтернів) і орієнтуватися на кінцевий результат навчання, який прописано в робочій програмі з дисципліни. Сформованість професійних компетенцій у майбутнього лікаря дозволить здійснювати адекватну профілактику та лікування захворювань, диференційну діагностику, складати протокол лікування, грамотно оформлювати медичну документацію, надавати невідкладну допомогу. Майбутній лікар повинен досконало володіти способами міжособистісної комунікації, оскільки його професійні обов'язки передбачають спілкування з пацієнтами, їх родичами та колегами (консультування, участь у різних науково-практичних форумах, консилиумах, виступ у засобах масової інформації тощо). Для досягнення максимального комплайенсу лікар повинен у доступній для сприйняття формі надати пацієнту вичерпну інформацію про його хворобу, методи лікування та профілактики, вміти переконати його дотримуватися лікувально-охоронного режиму. Лікар повинен також добре орієнтуватися у законодавстві та медичному праві, знати свої функціональні обов'язки та вміти, при необхідності, захистити свої права. Майбутній лікар повинен не тільки добре розумітися у своїй професійній сфері, а й розуміти соціально-економічний стан держави, проблеми вразливих соціально-незахищених верств населення, при необхідності здійснювати пошук альтернативних ресурсів для здійснення медичної допомоги [6, 11]. Необхідність постійного професійного самовдосконалення та росту сучасного лікаря зумовлена стрімким зростанням обсягів новітніх медичних даних і результатів наукових досліджень, швидкою зміною самого розуміння подій, фактів, явищ і недостатнім часом на передавання і переосмислення цих знань у навчальному процесі, появою нових, більш глибоких

розуміння і інтерпретацій вже відомих фізіологічних і патологічних станів людини, необхідністю враховувати дані про те, що характер медичної інформації щодо нарощування об'єму не є прогнозований, а збільшення обсягу відомостей щорічно подвоюється, наявністю когнітивної асиметрії при відстеженні інформації у науковій та навчальній літературі, яка підсумовує результати дисбалансу в основних складових сфери знань – доступу до інформації, освіти, наукових дослідженнях, культурному і мовному різноманітті. Необхідно зазначити, що процес формування професійної компетентності майбутнього лікаря є складним і різнонаправленим, і, враховуючи специфіку його професійної діяльності, триває усе життя. Серед невирішених проблем, що стосуються вивчення формування компетентності лікарів виділяють - дослідження з визначення позитивних та негативних тенденцій серед студентів вищих медичних навчальних закладів щодо форм та методів діагностування, лікування із застосуванням професійних компетенцій; розроблення критеріїв із оцінки застосування професійних компетенцій студентами під час проходження ординатури, удосконалення критеріїв професійних компетентностей та їх оцінки тощо [3, 7, 11, 18].

Список використаних джерел:

1. Асимов М.А., Мадалиева С.Х. Проблемы и перспективы развития коммуникативной компетентности в образовательном процессе в КАЗНМУ. Вестник Казахского Национального медицинского университета. 2011. №2. С.80-82
2. Дубінін С.І., Ваценко А.В., Пілюгін В.О., Улановська-Циба Н.А., Передерій Н.О., Рябушко О.Б., Овчаренко О.В. Формування професійної компетентності майбутніх лікарів при вивченні дисципліни «Медична біологія» // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Полтава, 24 березня 2016. Полтава, 2016. С. 69–70
3. Сенюк Б. П., Борейко Л. Д., Юрнюк С. В. Формування професійної компетентності у лікарів-інтернів терапевтичного профілю. Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka. 2016. №8 (17-18). С.89–92
4. Kotur P.F. Introduction of evidence-based medicine in undergraduate medical curriculum for development of professional competencies in medical students. Curr. Opin. Anaesthesiol. 2012. Dec; 25(6). P.719–73
5. Абдулгалимов Р.М. Коммуникативна компетентність спеціаліста медичного профіля как компонент профессиональной деятельности. Мир науки, культуры, образования. 2013. № 4 (41). С.77–79
6. Тітова А. Формування професійної компетентності майбутніх сімейних лікарів. Витоки педагогічної майстерності. 2017. Випуск 19. С.321–326

7. Кульбашна Я.А. Конкретизація поняття «Формування професійної компетентності майбутніх стоматологів». Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2014. вип. 36 (89).С.221–229
8. Morokhovets H.Yu., Lysanets Yu.V. Developing the professional competence of future doctors in the instructional setting of higher medical educational institutions. *Wiad Lek.* 2017. 70(1). P.101–104
9. Gonzalo J.D., Davis Ch., Thompson B.M., Haidet P. Unpacking Medical Students' Mixed Engagement in Health Systems Science Education. *Teach Learn Med.* 2020.32(3). P. 250–258
10. Сасенко М. Зміст і структура професійної компетентності майбутніх лікарів. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія: педагогіка. 2018. № 1.С.83–88
11. Дудікова Л.В. Особливості формування професійно-етичної компетентності майбутніх лікарів у вищих медичних навчальних закладах. Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні та психологічні науки. 2014. № 4.С. 144–154
12. Грабчук К. М., Филатова Е. В. Профессиональная компетентность и оценка ее сформированности. *Вестник КемГУ.* 2011.№ 1 (45).С.65–70.
13. Марданова Ш.С. Развитие коммуникативной компетентности студентов-стоматологов. *Вестник Казахского Национального медицинского университета.*2011.№2.С.91–93
14. Ильина И.В., Лопата К.М. Педагогические условия формирования дискурсивной компетентности у будущих врачей (на примере изучения иностранного языка). *Ученые записки: электронный научный журнал Курского государственного университета.* 2015. № 3 (35). Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/pedagogicheskie-usloviya-formirovaniya-diskursivnoy-kompetentnosti-u-buduschih-vrachev-na-primere-izucheniya-inostrannogo-yazyka>
15. Beliveau M.E. Noshimura R.A. O'Gara P. Physician competence: a perspective from the practicing cardiologist. *Methodist Debakey Cardiovasc J.* Jan-Mar 2014.10(1). P.50–52
16. Насырова А. Б., Мудровская А. М., Сизов Д. В. Формирование профессиональной компетентности будущего врача (на примере студентов иностранного отделения). *Медицина и экология.*2016. 4.С.96–99
17. Кудайбергенова А.Ж., Кашаганова К.Т., Мадалиева С.Х. Навыки общения как фундаментальная основа развития коммуникативной компетентности. *Вестник Казахского Национального медицинского университета.* 2011. №2. С.82–84
18. Tolsgaard M.G. Clinical skills training in undergraduate medical education using a student-centered approach. *Dan Med J.* 2013.60(8). P. B4690.

Transliteration of References:

1. Asimov M.A., Madalieva S.H. Vestnik Khazahskogo Nacionalnogo medicinskogo universiteta. 2011; 2; 80–83 (In Russian)
2. Dubinin S.I., Vacenko A.V., Pilugin V.O., Ulanovska-Ciba N.A., Perederij N.O., Ryabushko O.B., Ovcharenko O.V. Materiali nauk.-pract. Conf. z miznar. uchastu , Poltava, 24 bereznya 2016. Poltava, 2016; 69–70 (In Ukrainian)
3. Senjuk B.P., Borejko L.D., Urnjuk S. V. Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka. 2016; 8 (17-18); 89–92 (In Ukrainian)
4. Kotur P.F. Curr. Opin. Anaesthesiol. 2012. Dec; 25(6). P.719–23 (In English)
5. Abdulgalimov R.M. Mir nauki, kulturi, obrazovaniya. 2013; 4 (41); 77–79 (In Russian)
6. Titova A. Vitoki pedagogichnoj majsternosti. 2017. Vipusk 19; 321–326 (In Ukrainian)
7. Kulbashna Ya.A. Pedagogika formuvannya tvorchoi osobistosti u vishij i zagalnoosvitnih shkolah. 2014. Vipusk. 36 (89); 221–229 (In Ukrainian)
8. Morokhovets H.Yu., Lysanets Yu.V. Wlad Lek. 2017; 70(1). P.101–104 (In English)
9. Gonzalo J.D., Davis Ch., Thompson B.M., Haidet P. Teach. Learn. Med. 2020; 32(3); 250–258 (In English)
10. Saenko M. Саєнко М. Naukovi zapiski Ternopil'skogo Nacionalnogo pedagogichnogo universitetu im. V. Gnatjuka. Seriya: pedagogika. 2018; 1; 83–88 (In Ukrainian)
11. Dudikova L.V. Zbirnik naukovih prac Nacionalnoi akademii derzavnoi prricordonnoi sluzbi Ukraini. Seriya: pedagogichni ta psychologichni nauki. 2014; 4; 44–154 (In Ukrainian)
12. Grabchuk K.M., Philatova E.V. Vestnik KemGu. 2011; 1(45); 65–70.
13. Mardanova Sh.S. Vestnik Khazahskogo Nacionalnogo medicinskogo universiteta. 2011; 2; 91–93 (In Russian)
14. Ilina I.V., Lopata K.M. Uchenie zapiski: electronnij nauchnij zurnal Kurskogo gosudarstvennogo unoversiteta. 2015; 3 (35). Way of access: <https://cyberleninka.ru/article/n/pedagogicheskie-usloviya-formirovaniya-diskursivnoy-kompetentnosti-u-buduschih-vrachey-na-primere-izucheniya-inostrannogo-yazyka>
15. Beliveau M.E. Noshimura R.A. O'Gara P. Methodist. Debakey. Cardiovasc. J. Jan-Mar 2014; 10 (1); P.50–52 (In English)
16. Nasirova A.B. Mudrovskaya A.M., Sizov D.V. Medicina I ecologiya. 2016; 4; 96–99 (In Russian)
17. Kudajbergenova A.Z., Kashaganova K.T., Madalieva S.H. Vestnik Khazahskogo Nacionalnogo medicinskogo universiteta. 2011; 2; 82–84 (In Russian)
18. Tolsgaard M.G. Clinical skills training in undergraduate medical education using a student-centered approach. Dan. Med. J. 2013; 60(8); P. B4690.

PYATNITSA-HORPYNCHENKO Natalya,

PhD, Assistant Professor of Department of Internal Medicine, ESC 'Institute of Biology and Medicine', Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

E-mail: imppyatnitsa32@gmail.com

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE AMONG STUDENTS OF A HIGHER MEDICAL EDUCATIONAL INSTITUTION UNDER PRESENT-DAY CONDITIONS